

людини. Лише дія є засобом інтеграції особи. Саме таке розуміння складає філософську основу, яка знайшла свій розвиток в “*Laborem exercens*”. Акцент на етичну площину діяльності демонструє зверхність моральних критеріїв над усіма іншими в аналізі сучасності і місця в ній людської особи. Особливістю вчення К. Войтили про смисл людського життя є переконання у тому, що християнство відкриває в людській особистості нові сховані рівні, а також нові форми її активності, за допомогою яких формується досконала особистість. Насамперед, християнство відкриває природну й надприродну глибини містичної складової особистості людини. Нові “шари” особистості проявляються тоді, коли на основі таких критеріїв, як структура, існування й діяльність людини співвідносяться Христос і людська особистість. Іван Павло II, запевняє, що факт боговтілення має онтологічний характер, а відтак стосується всіх людей: як віруючих, так і невіруючих, як християн, так і тих, хто сповідує інші релігії. “У таємниці втілення *людина* відкривається як жива подоба Бога-Сина”; “Не можна зрозуміти *людину* без Христа” [8].

Доктрину К. Войтили як папи і його антропологію як католицького мислителя характеризує насамперед включення у персоналістську концепцію особи Христа і пов’язаної з нею есхатологію, отож можемо вести мову про христоцентричний персоналізм Івана-Павла II, що найповніше виражений в теології праці. Людина, як особа працююча, наслідує Христа і бере з нього приклад. Розглядаючи вияв праці в єдності з Христом, розпіт’ятим за нас, – читаємо в “*Laborem exercens*” – людина співпрацює певним чином з Сином Божим у відкупленні людства. З’ясовується істинність вчення Ісуса, коли людина кожного дня бере хрест діяльності, до якої була покликана (...). В людській праці християнин відзнаходить частку Христового хреста” [8]. Праця, таким чином, набуває сакральної цінності, а особа, яка здійснює працю, продовжуючи справу Христа здійснює замисел Божий. Божественний план спасіння, які складають всю сферу сучасного життя людини, що перестає бути опозиційною до трансцендентних цінностей [3].

В христоцентричній антропології Івана Павла II, земний світ, сформований людиною, зливається в одне з релігійним баченням майбутнього в надприродному світі. Хри-стоцентрична концепція особи, розглядаючи кожну особу як співучасника есхатологічного плану, який реалізується за допомогою Христа, робить релігійний елемент іманентною частиною кожної індивідуальної людської долі і всієї людської цивілізації. Християнізація цивілізації здійснюється ніби із середини, виникає ніби із онтологічних засад самої людської особи – суб’єкта праці. За такого підходу втрачаються будь-які засади провідного у неомістській онтології поділу людини на “особу” і “індивіда”, а також і виокремлення двох автономних площин діяльності християнина, які пов’язані з “духовним порядком” і “порядком мирським” [3]. В христоцентричному персоналізмі Івана Павла II цей дуалізм зникає. Все мирське, так як і майбутнє надприродне буття, є домівкою Христа, полем діяльності особи, співпрацюючої з Христом.

Не буде перебільшенням сказати, що соціальний працівник відповідальний за соціальне, фізичне та духовне благополуччя свого підопічного, адже нема іншої настанови, аніж основоположної заповіді Христа: “Люби ближнього свого, як самого себе” [Мт 12:31] Для цього необхідно відчутти в собі Божий образ (почуття гідності) та бажання очистити його своїм покайням (почуття совісті). Суспільна реальність мала б бути передусім множиною духовних існувань поєднаних у цілісність Богом та не раціоналізованою комунікацією [6]. Без цих засадних настанов неможлива ефективна практика фахівця соціальної роботи. Його внутрішня культура, інтелігентність, прояв моральних чеснот підпорядковується досягнення кінцевої мети: зробити все, за будь-якої можливості, задля здоров’я, благополуччя та щастя людини, незалежно від того, яке б вона не займала соціальне становище в суспільстві. Адже найвищий дар на землі – життя людини.

1. Грицанов В. Муньє // Новейший философский словарь. – Мн.: Книжн. Дом, 2001.
2. Дуйкін В. Християнський персоналізм Івана – Павла / Наук. Записки “Історія”. – 2001. – № 4. – С. 119–122.
3. Кравченко В. Теологічний персоналізм Кароля Войтили // Нова парадигма. – 2009. – Вип. 83.
4. Муньє С. Манифест персоналізму. – М.: Республика, 1999.
5. Соціальна доктрина Церкви (Збірник статей). – Львів, 1998.
6. Соціальна філософія. Короткий енцикл. сл. / За ред. В. Андрущенко. – М.: Герлага; К. – Харків: Рубікон, 1997.
7. Wojtyła K. Osoba i czyn. – Krakow, 1969.
8. Jan Pawel II. Laborem exercens. – “Tygodnik Powszechny”, 1981.

ІНДИКАТОР ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ – ГОЛОСУВАННЯ У В’ЯЗНИЦЯХ УКРАЇНИ В 2007–12 РОКАХ

БЛУМ С. (Сполучені Штати Америки)

Copyright © 2013

Нині існують проблеми з вимірюваннями демократизації. На це вказують як дослідження у кожній окремій країні, так і великі порівняльні набори даних (Freedom House), що включають широкий спектр змінних (інституційні чинники, свобода слова, відкритість ЗМІ, вибори тощо). Навіть при аналізі одного фактору, як от виборів, важко відслідкувати рух до або від демократії.

Альтернативний методом, котрий використовується нами, згідно із Геддесом (2003), є метод вимірювання, сутність якого полягає в тому, що застосовується принцип: “велике питання, мала відповідь”. Обирається один із аспектів, який свідчить про готовність влади грати за демократичними правилами. У більшості країн, особливо

у посткомуністичних, уряди здійснюють великий контроль за ходом голосування у в'язницях. Ступінь втручання на голосування у в'язницях, до якого вдаються уряди, таким чином, стає показовим виміром загального рівня демократизації.

На підставі результатів голосування під час парламентських виборів у всіх в'язницях України (понад 200) 2007 року та 2012 року висновуємо наступне. Нині владна "Партія регіонів" отримала у 2012 році 62% голосів у в'язницях, що у понад два рази більше, ніж загальна кількість голосів. Більша підтримка провладних партій ("Блоку Юлії Тимошенко") з боку ув'язнених спостерігалася і під час виборів 2007 року, коли "БЮТ" отримав найбільш відсоток голосів у в'язницях (40%), ніж серед широкої громадськості (30%). Електоральні переваги для альянсу пропрезидентської "Нашої України" були менш помітними.

Отже результати голосування у в'язницях за різні періоди часу та по регіонах, а також порівняння між загальним голосуванням і голосуванням у в'язницях дозволяють висновувати те, що сфокусоване дослідження голосування у в'язницях забезпечує краще вимірювання демократизації. Ми також можемо спостерігати зміни з плином часу і спостерігати фактичні механізми в роботі.

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА У РОЗВ'ЯЗАННІ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ У СІМ'І

ПІДГУРСЬКА М.В.

Copyright © 2013

Соціальна робота як особливий вид професійної діяльності складається зі специфічних, тільки їй притаманних, цінностей, що сформувалися в процесі становлення принципів і норм поведінки. Переконання соціального працівника формуються на основі особистих моральних якостей і життєвого досвіду, досвіду і знань попередніх поколінь, етичних принципів, цінностей, стандартів соціальної роботи, наукових досягнень, практики дії нормативно-правових актів. Переконання – це тверда, міцно усталена думка про що-небудь, погляд на щось. У "Великому тлумачному словнику української мови" це поняття визначається як "система, сукупність поглядів, світогляд".

Вислів "сім'я – найкраще середовище для виховання дитини" фактично є аксіомою для кожного пересічного громадянина. Коли ж мовиться про сім'ю, яка перебуває у складних життєвих обставинах, то переважає інша думка: "Краще інтернат, ніж така сім'я". Проте опитування вихованців інтернатних закладів свідчать, що більшість дітей, незважаючи на всі негаразди їх перебування в біологічній сім'ї, мріють і бажають жити з рідними батьками. Такі переконання значної частини українських громадян зумовлені довготривалим досвідом інституалізації дітей із проблемних сімей, нерозвинутою системою соціальних послуг для них, відсутністю донедавна сімейних форм виховання дітей-сиріт, недосконалим законодавчо-нормативним забезпеченням превентивної роботи із сім'ями [1; 2]. Соціальний працівник, який дотримується переконання "інтернат – краще, аніж такі батьки", не зможе надати ефективну, результативну допомогу сім'ї, зберегти мізерні залишки сімейного тепла, а потім і відновити сімейне благополуччя, покращити умови виховання дитини. Переконання у його професійній діяльності є не менш важливими, ніж "клятва Гіппократа" в діяльності медичного працівника.

Тому людина, яка планує обрати чи вже обрала професію соціального працівника, повинна відверто звірити свої етичні принципи соціального працівника, дати відповідь на запитання: "Чи готова вона діяти відповідно до наступних переконань?": у сім'ї завжди є позитивні резерви; кожна сім'я має право на допомогу; сім'я може вибрати вид необхідної їй допомоги; робота соціального працівника спрямована на захист дитини, збереження сімейного благополуччя; ніякі обставини не можуть стати причиною жорстокого поводження з дитиною; кожна дитина має право на свій дім і своїх батьків; розвиток дитини в домашніх умовах є найкращим; дитина потребує стабільності стосунків; робота з сім'єю за можливості має здійснюватись у домашніх умовах; роботу з сім'єю необхідно розпочинати, коли повністю впевнений, що знаєш ситуацію в сім'ї достеменно; не можна формувати негативне ставлення дітей до батьків; вилучати дитину із родини можна лише тоді, коли до сім'ї застосовані всі інші можливі профілактичні методи роботи; вилучена із родини дитина має можливість підтримувати контакти з біологічними батьками (якщо ці контакти не загрожують її життю і здоров'ю), має право бути повернутою до біологічної сім'ї, родичів, бути усиновленою чи виховуватися у прийомній сім'ї [див. 3; 4].

Не менш важливими у роботі соціального працівника є віра у свої сили, вміння налагоджувати контакти з партнерами для вирішення проблем клієнтів, переконаність, що закони існують для того, щоб їх виконувати, що більшість державних службовців готові прийти на допомогу, вони є чесними, порядними людьми, професіоналами своєї справи, що світ не без добрих людей. Скажімо, Матір Тереза із Калькутти, всесвітньо відома своєю благочинністю жінка, присвятила себе допомозі нужденним. Вона завжди була там, де найбільше горе, де люди потребували допомоги, і завжди знаходила можливість змінити ситуацію на краще. Маючи великий життєвий досвід, вона залишила нащадкам поради, які знадобляться в повсякденній роботі кожному соціальному працівнику:

Так, люди нерозумні, непослідовні й егоїстичні.

І все-таки любі їх!

Якщо ти робиш добро, люди обвинуватять тебе